

NAPLÓ

Miért szeretem Wass Albertet?

Ha gimnazista lennék és a magyartanárnak azt a házi feladatot adná, hogy röviden írjunk kedvenc írónról, vagy egy-egy a kedvenc íróink közül, akkor körülbelül ezt írnám:

Wass Albert az egyik kedvenc író. Az utóbbi időben több könyvét olvastam: Elvásik a veres csillag, Adjátok vissza hegyeimet!, A kastély árnyékában, Eliza és a ház, amit Jacob épített, A funtineli boszorkány.

Miért tetszik nekem Wass Albert? Mert nagy mesemondó, cselekményei izgalmasak, szórakoztatóak, egy pillanatra sem unalmas.

Stílusa? Én nem vagyok nagy versolvasó, de a mesterien írt prózától mindig meghatódom. Szinte szabad vers ez számomra. Hallgassuk meg ezeket a sorokat:

„A sovány ember meghajolt mélyen, aztán kiment. Kint fejébe nyomta a kucsmát, kezére húzta a rossz parasztkesztyűt, felült a rozoga szánra, s kezébe vette a vén, sovány lógyeplőt.”

- Gyöngyös, Pillangó.

Szegény kimustrált öreg Pillangó elindult fáradt kockával lefelé, a szürkületbe hulló kerti úton. A fák között már sötétség volt, szürke párákba burkolódva gunnyasztott lenni a falu, s a kastély ablakából egy kis rózsafénycsík hidegen végigcsillant a télbe temetkezéstől.

Ez szinte vers prózában, nem? Milyen európai nyelven tudnám ezt mondani:

[Í] szürke párákba burkolódva gunnyasztott lenni a falu

A sorok A kastély árnyékában c. könyvből valók. Csoföldalatos, szép és nagyon szomorú könyv. Mármint annak a generációnak a számára, akinek még fáj, hogy Erdély román lett.

Még szebb könyve A funtineli boszorkány, olyan megdöbbentő sorsokról szól, hogy néha féltem az abbahagyott olvasást másnap folytatni, mert éreztem, hogy valami nagy tragédia fog megint történni. Életem egyik nagy könyve és nagy írója.

Prózában írt vers az Eliza és a ház, amit Jacob épített c. könyvből:

„Kis ideig mindketten a karcsú, magányos alak után bámultak, aki a pusztánovemberi szántóföldön vágott át a gyalogút felé. Ezüstös pókhálók szikráztak körülötte a hűvös reggeli napfényben, mintha tündérek terítették volna el száradni a gyomokra meg kukoricagörékeket.”

Az Antikrisztus és a pásztorokból:

„[Í] a sápadt holdfényben mereven állt az öreg templom, s a virágzó szilvákertek illatával kísértetek labdázta a holt falu fölött.”

Aki az izgalmas mesék és a szép stílus szerelmese, annak tetszeni fog Wass Albert.

Borka László

Oslo, 2017. november

Fonyad Péter:

VIDÁM TEMETÉS

Folytatás az előző számunkból:

Néha a nők csókját nem szereti az ember. Így voltam én is 4-5 éves koromban Juli nénivel. 63 éves volt, amikor én születtem. Kedvenc szokásai közé tartozott engem és más apró népet ölelgetni, csokolgatni. Ha tudtam menekültem, de olykor-olykor meglepett. Egy foga látszott alul, vagy tán kettő. A nem éppen Odol reklámnak beillő lehelete elborította arcomat, olyankor másutt szerettem volna lenni. Nem egyszer szaladtam édesanyámhoz panaszkodva, hogy ő a Juli néni megint csokolózni akar! Ő könnye, nyála egybefolyt, ezt gondosan megtörölte kötélye jobb sarkában. A kötélyt rendszeresen mosta, tavasz elején és a nyár végén.

Édesanyám fiatalasszonyként került a faluba és igyekezett a helyi ételeket megtanulni. Kérdezte Juli néni, hogy ezt vagy amazt, hogy készítik. Ő cincölöm, cincölöm és amikor mögcincölődött, akkor van késző. Jött a bölcs válasz. Jóval később értette meg: dinstelem, dinstelem és amikor megdinstel dött, akkor van kész. Másik alkalommal kérte Juli néni, hogy kóstolja meg az ebédet. Ki akart tenni magáért, vendégeket vártak. Juli néni elfogyasztotta a próba adagot és kijelentette az ítéletet. Ő ölég amillenő! (Elég amilyen). Anyám kétségbe esve tálalt. Senki nem panaszkodott, de ő a kínok kínját állta ki. Azt is csak jóval később tudta meg, hogy a faluban a legnagyobb dicsőre az: ölég amillenő.

Nehéz idők jártak az ötvenes évek elején, a háború sebei után a Rákosi terror elnyomása alatt szenvedett az ország. Az emberek féltek, senki nem mert nyilatkozni a párt ellen. Csak a Juli néni. Ő volt az igazi ő munkás-paraszt proletárő megtestesítője, akit ő felszabadítottak és megvédtek, a szöveg szerint. A nehéz Rákosi időkben talán ő egyedül merete megmondani, ami a szívét nyomta. Az esze a helyén volt. Nem volt mit veszítenie. Jöttek a párt-agitátorok a faluba szavazás előtt, toborozták az embereket a kommunista pártba. Arra szavazzon minden igaz magyar ember! Hirdették. Akkor még volt több párt, de erősödtek a kommunisták, a szovjet szuronyokra támaszkodva. Össze hívták a falu népet és ígérve, fenyegetve érveltek. Mindenki fejet lehajtva, szótlanul állt. Sokan a Tanácsköztársaság vérengzésére gondoltak a faluban.

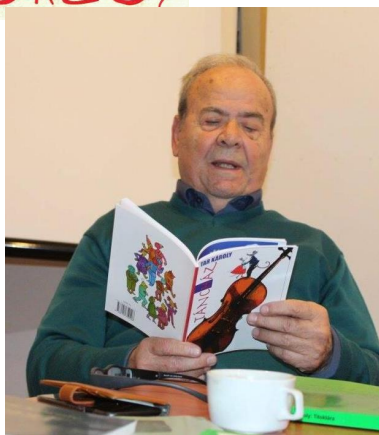
Ekkor Juli néni eléjük állt. Ő ő Mit akartok? Azt, hogy én rátok szavazzak?! Hogy csak egy párt van? A titek? Engem a mester egynél tovább tanított számolni, de tük csak egyig tudtok számolni ő

Máskor a járási pártbizottságból jelent meg egy csoport. Autóval érkeztek. A falu jegyzőjét akarták lecsereálni. Juli néni az utcán, a jegyző ségnél eléjük állt és közölte velük, hogy azt ő nem engedi meg, mert csak a jegyző úr tud mindent a faluban! A bizottsággal ő k is jöttek. Feléjük fordulva kiabált nekik: - ő Mit akartok?

Tük az utcán cigarettáztok! A lámpásházba valók vagytok! ő És szidta ket. A falusiak próbálták csitítani, de ő nem hagyta magát. ő Mit vehetnek el tük, nem félek tük, én vagyok a poretárő. Az egyik gazda menteni akarta a helyzetet és Juli néni háta mögött mutatta a bizottságnak, hogy nem normális, dilis. Juli néni észre vette és kifakadt: ő Mi az, hogy én nem vagyok dormális? Tük nem vagytok dormálisak! ő

A TSZ agitátorok elleni fellépése miatt kétszer is a járási székhelyre idézték, ahol megvádolták trágár kifejezései miatt. ő Micsoda? Én nem mondtam semmit! Én csak mutasztottam! Hát az is valami? ő Védekezett.

A háború után, a jegyrendszer idején a HAN-GYA nevű népboltban is csak jegyre lehetett ruhaanyagot vásárolni de egyszerre csak egy jegyet kaptott mindenki. Várni kellett a következő jegyekre. Juli néninek a dunyhahuzathoz három jegyre lett volna szüksége. Amikor ezt a boltban megtudta kifakadt:- Ő Mit gondolnak ezek!? Hogy én majd nemzetiszín dunyhával takaródom? -
Már a kommunista hatalomátvétel után jöttek az elvtársak a faluba és a jegyző séget vették tulajdonukba. Juli néni a jegyző ség szomszédja lévén az elvtársak szóba elegyedtek vele a kerítésen keresztül.-Ő hát tük mit csinátok itt? Ő Érdeklődött. Ő Ő Jöttünk átvenni a jegyző séget, a régi rendszert fel kell számolni, mert sok köztük a gazember! Ő Ő Hát tük se panaszkodhatok? jött a frappáns válasz. Sokszor elmondta, még a szomszéd falukban is tudták, hogy a Juli néni egy napon született a Sztálinnal. 1878. december 18-án. Ő És egy napon is fogunk meghalni, jelentette ki magabiztosan.-Ő És, amikor majd szállunk felfelé, a mennyország felé! a Szent Péter elé, (és a Sztálin) útközben jól megcibálom azt a gazember rablógyilkost. Azt a hóhért! Majd én ellátom a baját!
A falusiak csendben kérdezték tőle, hogy mit csinál majd a Sztálinnal? Ő pedig részletesen ismertette velük, hogyan fogja azt a gazembert elintézni. (A nyomdafesték nem bír mindent el!)
Valóban így is történt, ha igaz, hogy a Sztálin 1953. március 5.-én halt meg, akkor egy napon hagyták maguk mögött az életüket.
Juli néni a házuk melletti templomban ravatalozták fel, onnan indult el a hosszú gyászmenet a temetőbe. A saját háza el is elhaladtak vele. Sokan szerették életében, sokan kísérték utolsó útjára. Még a szomszéd falukból is jöttek.
Szokás szerint elől ment a pap a kántorral, utánuk következett a koporsó a hozzátartozókkal. Juli néninek nem volt senkije. A koporsót a sirató asszonyok követték és a gyásznép fekete ruhában, nők, férfiak egyaránt.
Temetéskor a mi falunkban szomorúan, feketébe öltözve kísérik a halottat, szomorú temetési énekeket énekelve. Van a világnak olyan csücske, ahol fehérben és nagy vidámsággal búcsúznak a halottól. De nem nálunk. Van itt Somogyban egy falu, Csököly, ott is fehér a gyász színe.
Így volt ez Juli néni temetésén is. Szomorúan haladt a temetési menet. Mindaddig, amíg az egyik gyászoló asszony félhangosan meg nem jegyezte Ő Most cibálja a Juli néni a Sztálint!
Erre a hosszú temetési menetben kissé feszélyezett nevetés hallatszott. A pap és a kántor elször próbálta visszafojtani a nevetést, de nem tudták és elkezdte rázni őket a nevetés, bárhogy küzdöttek ellen. Mint a futótűz ment végig a nevetési hullám a gyászoló seregen. Ő Most cibálja a Juli néni a Sztálint! Ő Most látja el a baját a gazembernek! Most heréllí! Ő
Ezután vidám beszélgetésbe kezdtek, vidáman, nevetgélve mesélték Juli néni mondásait, tetteit. Így érték el a temetőt.
Legalább a temetése volt vidám, ha már az élete nem lehetett az.

Tar Károly Kolozsváron

Családias hangulatú beszélgetés során mutatkozott be Tar Károly író a Kolozsvár Társaság székhelyén hétfőn este. Buchwald Péter az est házigazdája, a Kolozsvár Társaság elnöke az esemény kezdetén elmondta: igaz, hogy a Táncházt című verseskötet bemutatójaként hirdették meg a rendezvényt, de jobb lenne, ha

a gyermekversekből álló könyv rövid bemutatását követően az író életéről, munkásságáról is beszélne, amely ajánlatot Tar Károly író készségesen elfogadott.

Buchwald Péter bevezetésként röviden vázolta az író pályafutását, hangsúlyozva, egy olyan szerző látogatott el, tért vissza Kolozsvárra, aki Svédországban ismert és aktív, és aki könyvírás mellett az északi országban az újságírásban és szerkesztésben is helytállt, így a svédországi magyar közösségben népszerűségre tett szert.

A Társaság elnöke azt is elmondta, az erdélyi magyar közösség keveset tud Tar Károly munkásságáról, bevallotta, is egyetlen alkalommal találkozott vele, Kántor Lajosnak köszönhetően, kötetét is nemrég ismerte meg, amikor szervezni kezdték a könyvbemutatót. Ezért vélte úgy Buchwald, hogy jobb lenne ha a meghirdetett kötetbemutató helyett egy életpályát ismerhetne meg a közönség.

Ehhez Tar Károly csak annyit tett hozzá, hogy míg Svédországban ismerik, közel félszáz kötetét jelent meg, nemrég szembesült azzal, hogy ezt a hatalmas munkát az erdélyi magyarság nem ismeri. Ő Bemutatkozni jöttem, ő mondta az író, majd Buchwald Péterrel beszélgetve többek között szó esett a közös, második osztályos focizásokról az iskolaudvaron, arról, hogyan tiltották meg Tar Károlynak a kommunizmusban, hogy publikáljon, de arról is, hogy milyen okból költözött ki 1995-ben Svédországba.

(Borítókép forrása: Horváth László)

Gyász hír

2017. december 2-án elhunyt **Dr. Tremkó Györgyné**. Gyászjelentését a család kérésére mellékelem.

Dr. Tremkó Györgyné szakmai tevékenységét a miskolci ÉSZAKTERV könyvtárban kezdte. Budapestre költözése után elbá a KÖTUKI, majd a Típustervező Intézet könyvtárában folytatta. Ezután nyugdíjazásáig az OSZK-ban dolgozott több területen, különféle beosztásokban. Cikkei jelentek meg szakfolyóiratokban. Különböző tisztségeket töltött be Magyar Könyvtárosok Egyesületében, a Munkássági Szekció tagja volt. Nyugdíjba vonulása után figyelme elsősorban a család felé fordult. Büszke volt lányai tudományos eredményeire, sokat tett az unokái szellemi fejlődéséért. Jó íráskészsége volt. Elször egy Svédországban játszódó, történelmi tárgyú regényt írt XII. Károlyról. Majd családi emlékeit foglalta össze az Életrezenések c. könyvében, mely a stockholmi Erdélyi Könyv Egylet kiadásában jelent meg 2005-ben. 2013-ban Ő Eltem a sorban címmel írásával vett részt és nyert díjat az Életünk című, az Emberi Erőforrások Minisztériuma által nyugdíjasoknak és idős embereknek meghirdetett pályázaton. Kevés ember képes a családi hagyomány ilyen fokú ápolására és továbbadására. Családján kívül figyelme mindig kiterjedt kedves kollégáira, barátaira.

Áldott volt az élete, nyugodjék békében!

Pr. hle. Éva